

Ulu öndər Heydər Əliyevin



Müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, azərbaycançılıq ideologiyasının banisi, ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqı və dövləti qarşısında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir. Bu misilsiz xidmət ulu öndərin respublikamıza rəhbərliyinin bütün dövrlərini əhatə etmişdir. İstər SSRİ dönməndə, istərsə də müstəqillik illərində Heydər Əliyev Azərbaycanın tərəqqisi, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun yüksəlməsi, qüdrətli ölkəyə çevrilməsi üçün fədakarlıqla fəaliyyət göstərmiş, hər zaman xalqın, dövlətinin mənafeyini hər şeydən uca tutmuşdur.

1969-cu il iyulun 14-də Heydər Əliyevin Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə seçilməsi nəticəsində Azərbaycanın sosial-iqtisadi, ictimai-mədəni həyatında əsaslı dəyişikliklər baş vermişdir. Ulu öndər 1982-ci ilədək - Azərbaycana ilk rəhbərliyi dövründə, eləcə də 1982-1987-ci illərdə SSRİ rəhbərliyində Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini və Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü olduğu vaxtlarda respublikamızın hərtərəfli inkişafı məsələlərini daim diqqət mərkəzində saxlamış, bütün imkanlardan istifadə edərək Azərbaycanın tərəqqisinə çalışmışdır.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda törədilən qanlı faciə ilə bağlı Heydər Əliyev Moskvadakı Azərbaycan nümayəndəliyinin qarşısına gələrək M.Qorbaçovu ciddi tənqid etdiyinə görə siyasi təqiblərə, böhtanlara məruz qalmışdır. Bundan sonra çox böyük çətinliklə olsa da, 1990-cı il iyul ayının 20-də Heydər Əliyev Bakıya, 2 gün sonra isə təzyiqlər, təqiblər məcburiyyətdən Naxçıvana qayıtdı. 22 iyul - həmin gün axşamcaığı Naxçıvan şəhərindəki mərkəzi meydana on minlərlə insan toplaşmışdı. Heydər Əliyevin öz doğma yurduna gəlişi bayrama, toy-büsata çevrilmişdi. Heydər Əliyev meydanın mərkəzində hərətli alqışlar, əzəmətli şüarlar altında qısa çıxışı ilə xalqına sonsuz məhəbbətini, sevgisini ifadə etdi, onun yanında olduğunu bildirdi. Moskvadan qayıdıb

ana yurduna gələn ulu öndər Naxçıvanda ümumxalq məhəbbəti ilə qarşılandı. Sonralar bu görüş barədə Heydər Əliyev deyirdi: "Mən Naxçıvana gələndə Naxçıvan ayağa qalxdı, Naxçıvan məni qucaqladı, bağrına basdı. Son illərdə çəkdiyim bütün əzab-əziyyəti unudtum".

O zaman Naxçıvan ağır günlər keçirirdi. Vəziyyət olduqca gərgin, ziddiyyətli şəkildə almışdı. Sərhədyanı kəndlər ermənilər tərəfindən işğal olunurdu. Muxtar Respublikanın Azərbaycanla bütün əlaqələri kəsilmişdi. Respublikada təxribatlar baş alıb gedirdi. Erməni təcavüzü qarşısında əliyalın və köməksiz vəziyyətdə qalmış xalq o ağır illərdə Heydər Əliyevə böyük ümidlər bəsləyirdi.

Heydər Əliyev hakimiyyətə yenidən qayıdışa Naxçıvandan, doğulduğu ana torpağından başladı. Böyük siyasi xadim və dahi şəxsiyyət xalqın tələbi və iradəsi ilə hakimiyyətə gəlməyə razılıq verdiyini bəyan etdi: "Mən bu zamanın, bu dəqiqələrin, bu saatın hökmünü nəzərə al-

maya bilməzdim... Mən öz prinsiplərimə sadıq qalaraq Azərbaycanın, Naxçıvanın belə vəziyyətində, çətin dövründə, üzərimə düşən vəzifənin ifasından geri çəkilməzdim. Mən öz tələyimi xalqa tapşırıram və xalqın iradəsini indi bu müddətdə, bu çətin dövrdə yerinə yetirməliyəm".

Ümummilli lider 1990-1993-cü illərdə Naxçıvanın ən ağır günlərində ona dayaq durdu. O, Naxçıvanda siyasi fəaliyyət göstərdiyi qısa zaman ərzində Azərbaycanın imperiya azadlığından tamamilə xilas olması, müstəqil, demokratik və dünyəvi dövlət kimi fəaliyyət göstərməsi üçün mühüm, siyasi və ideoloji amillə çevrilən tarixi qərarları da məhz Naxçıvanda qəbul etdi. İlk dəfə olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağı dövlət bayrağı kimi qəbul olundu. 20 yanvar 1990-cı il Qanlı Yanvar faciəsinə

siyasi qiymət verildi. Bundan başqa, SSRİ-nin qorunub saxlanması barədə referendumdan Naxçıvan əhalisinin imtina etməsi, Muxtar Respublikada Kommunist Partiyasının yerli orqanlarının fəaliyyətinin dayandırılması, 20 Yanvarın Ümumxalq Hüzn Günü, 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü elan edilməsi, ilk demokratik islahatların keçirilməsi, ilk milli sərhəd qoşunlarının yaradılması, keçmiş Sovet ordusu Muxtar Respublikanı tərk edərək hərbi hissədəki silah-sursatın və texnikanın Azərbaycanın digər bölgələrindən fərqli olaraq tamamilə Naxçıvanda saxlanması ulu öndərin bacarığı, liderlik qabiliyyətinin göstəri-

hakimiyyətə qayıdışı Naxçıvandan başladı

cisi idi. Bu vaxtlar isə paytaxt Bakıda savadsız rəhbərlərin məntiqsiz siyasəti nəticəsində Azərbaycanın əbədi-əzəli torpaqları bir-birinin dalınca işğal olunur, qaçqınların, köçkünlərin sayı günbəgün artırdı.

Heydər Əliyevin Naxçıvana qayıdışı Azərbaycanı dağıtmaq istəyən daxili və xarici düşmənləri ciddi təşvişə salmışdı. Elə bu səbəbdən də 90-cı illərdə Naxçıvana təzyiqlər get-gedə güclənir, respublika tamamilə blokada şəraitində saxlanılır, ərzaq qıtlığı, elektrik enerjisinin və qazın verilməməsi demək olar ki, naxçıvanlıları aclıq, səfəltə içində yaşamağa vadar edirdi. Lakin Naxçıvan camaatı Heydər Əliyevlə birlikdə bütün çətinliklərə qalib gəlməyə hazır idi. Heydər Əliyevin Azərbaycan və Naxçıvan MR Ali Sovetlərinə deputat seçilməsi, xalqın iradəsi və qətiyyətinin ifadəsi idi. Həmin vaxtdan Naxçıvanın ictimai-siyasi həyatında böyük canlanma, tərəqqi dövrü başladı. Muxtar Respublikanın Ali hakimiyyət orqanında dəyişiklik edildi, üçrəngli dövlət bayrağı və digər dövlət rəmzləri haqqında qərarlar qəbul olundu.

Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçən parlamentin 1990-cı il 17 noyabr tarixli sessiyasında Muxtar Respublikanın rəsmi adından "Sovet Sosialist" sözləri çıxarılmış, "Naxçıvan Muxtar Respublikası" adlandırılması haqqında qərar qəbul edilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ali qanunvericilik orqanı olan Ali Sovetin adı dəyişdirilərək "Ali Məclis" olmuş, Azərbaycan Demokratik Respublikasının üçrəngli bayrağı Naxçıvan MR-in bayrağı kimi qəbul edilmişdi. Heydər Əliyev özünün bu mətin, iradəli, müdrik və qətiyyətli addımı ilə respublika rəhbərliyini susdurmağı bacarmışdı.

1991-ci il sentyabrın 3-də Heydər Əliyevin Naxçıvan MR Ali Məclisinə Sədr seçilməsi böyük hadisə oldu. Bu seçimlə ulu öndər ilk növbədə, fəal və peşəkar fəaliyyəti ilə nəinki mux-

lü qərarların verilməsində Naxçıvan əhalisi ümummilli lider Heydər Əliyevə arxalandığı kimi, Heydər Əliyev də doğma el-obasından güc alırdı.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyev siyasi fəaliyyətinin bütün dövrlərində muxtar respublikanın hərtərəfli inkişafına xüsusi qayğı göstərmişdir. Bu amil torpaqlarımıza zaman-zaman göz dikən erməni millətçilərinin məkrli planlarının və niyyətlərinin puç olmasında önəmli rol oynamışdır. Naxçıvana rəhbərlik etdiyi illərdə ulu öndər demişdir: "Mən son vaxtlar Naxçıvanın inkişafı ilə əlaqədar bəzi tədbirlər həyata keçirmək barədə qərarlar vermişəm. Bunlar lazımdır. Nə üçün? Çünki Naxçıvanın vəziyyəti, onun coğrafi vəziyyəti və Naxçıvana qarşı ermənilərin daimi ərəzi iddiası Naxçıvanı xüsusi inkişaf etdirmək məsələsini qarşımıza qoyur. Naxçıvan Azərbaycanın ən qədim torpaqlarından biridir. Naxçıvanda Azərbaycanın milli mədəniyyətini, memarlığını, rəssamlığını nümayiş etdirən abidələr vardır. Biz Azərbaycanın xüsusi ağır şəraitdə olan bir hissəsini gərək o qədər inkişaf etdirək ki, oradakı problemlər insanları narahat etməsin. Həmin insanlar orada daim yaşasınlar. Azərbaycan torpağını qorusunlar, saxlasınlar. Bax, bunlara görə bu qərarlar qəbul olunmuşdur".

Heydər Əliyev ağır blokada şəraitinə baxmayaraq, muxtar respublikanın müdafiəsini yüksək səviyyədə təşkil etməyə, onu təcavüzkarlardan qorumağa nail oldu, bircə kənd də düşmənlə ələ keçmədi. Ulu öndərin Naxçıvan ərazisini erməni işğalından, əhalini aclıqdan, səfəltədən, soyuqdan donmaqdan, ümumiyyətlə məhv olmaqdan xilas etdi. Xalqın təkidli tələbi və istəyi ilə Heydər Əliyev muxtar respublikanın rəhbəri seçilərək son dərəcə ağır vəziyyətdə olan bu ulu diyarı mətanətlə qorudu, onu nicat yoluna çıxardı. Ulu öndərin Naxçıvanın bu günü və gələcəyi üçün gördüyü ən böyük işlərdən biri də qədim diyarın muxtariyyətinin qorunub saxlanması oldu. 1995-ci il noyabrın 12-də referendumla qəbul edilmiş, onun müəllifi olduğu müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyası Naxçıvanın muxtariyyət statusunu hüquqi cəhətdən möhkəmləndirdi.

O, Naxçıvan MR Ali Məclisinin Sədri işlədiyi dövrdə çox mühüm tarixi qərarlar qəbul etdi. Naxçıvanda ictimai-siyasi şəraiti stabilləşdirmək və sağlamaqla qorumaq üçün böyük tədbirlər həyata keçirildi, getdikcə güclənən erməni təcavüzünün, düşmənin yaratdığı blokadanın ağır nəticələrinin qarşısını alınması üçün düşünülmüş çəvik siyasət yürüdüldü. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri kimi həyata keçirdiyi bütün siyasi, mədəni-iqtisadi tədbirlər, Naxçıvanda baş verən hadisələrin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, qonşu ölkələrin və dünyanın aparıcı dövlətlərinin başçıları, səfirləri və s. ilə apardığı danışıqlar, keçirdiyi görüşlər Naxçıvanı ermənilərin hərbi təcavüzündən xilas etdi.

Mehparə ƏLİYEVƏ,
"Respublika".

22 iyul 1990-cı ildə Heydər Əliyev Naxçıvana gəlmiş və əhali ilə görüşmüşdür